

۳. نظم منطقه‌ای خاورمیانه در دوره پیش از ناآرامی‌های عربی

صورت‌بندی کلی نظم خاورمیانه در دوره پیش از ناآرامی‌های عربی مبتنی بر دو بلوک قدرت محور مقاومت^۱ و صلح آمریکایی^۲ بود که نقطه آغاز آن به حمله مشترک آمریکا و بریتانیا به عراق با هدف سرنگونی رژیم «صدام حسین» در سال ۲۰۰۳ باز می‌گردد. با خروج صدام حسین از مدار روابط بین‌الملل منطقه، فضای مناسب برای ایران انقلابی فراهم شد تا رسالت بر زمین مانده خود را که از انقلاب سال ۱۹۷۹ داعیه آن را داشت عملیاتی کند. در این باره، حوزه نفوذ ایران که پیش از سرنگونی صدام در بر گیرنده بازیگران رسمی و غیر رسمی منطقه‌ای چون سوریه، حزب‌الله لبنان و حماس بود به عراق تسری یافت و موجب تشکیل یک بلوک قدرت منطقه‌ای گردید. در این بستر، رقبای منطقه‌ای ایران که نگران گسترش دامنه نفوذ این کشور در جهان عرب بودند، ابتدا نگرانی‌های خود را با طرح ادعای شکل‌گیری هلال شیعی در خاورمیانه و هشدار نسبت به فعالیت‌های آن اعلام کردند (MacFarquhar, 2006). اما آنچه زمینه‌ساز تثبیت دو بلوک قدرت رقیب در خاورمیانه گردید، جنگ ۳۳ روزه حزب‌الله _ اسرائیل در تابستان سال ۲۰۰۶ بود که در عمل نظم منطقه‌ای را دستخوش تغییر کرد. در این چهارچوب، ایران، سوریه، عراق پس‌اصدام و حماس از حزب‌الله حمایت کردند؛ در نقطه مقابل، دولت‌های عربستان، مصر، اردن در کنار قدرت‌های درجه دوم منطقه در آن دوره نظیر امارات در قالب بلوک صلح آمریکایی پشتیبان اسرائیل بودند. گفتنی است، دو کشور ترکیه و قطر علی‌رغم قرارگیری در بلوک صلح آمریکایی وضعیت متفاوتی داشتند. از آنجایی که حماس شاخه اخوان المسلمین در فلسطین به حساب می‌آید و کشورهای یاد شده از حامیان نسخه اخوانی (و بعضاً رادیکال) اسلام سیاسی در منطقه محسوب می‌شوند، آنها در جریان جنگ ۳۳ روزه بر خلاف شرکای منطقه‌ای خود از حزب‌الله حمایت کردند. این تفاوت نگاه به جریان‌های اسلامی نقطه آغاز شکافی بود که در سال‌های آتی و در دوره پس‌ان‌آرامی‌های عربی

---

1. Axis of Resistance

2. Pax Americana